על טיול שאנחנו עושים בכל יום - האהבה

ח'ליל ברכאת כותב לגיליון המיוחד של תוהו מסה על אהבה: על אהבותיה של הסופרת מרגריט דיראס, ועל אהבתו אליה, על אהבה בין גברים, ועל אהבה בצל המגיפה.

מאמר מאת ח'ליל ברכאת דצמבר 31, 2022

בראיון למגזין הספרותי הצרפתי "ליר" (Lire) באוקטובר 1991, השיבה הסופרת הצרפתיה מרגריט דיראס למראיין, ששאל אם היא מעדיפה לדבר על דברים שהיא רוצה להסתיר: "מה שאני תמיד מסתירה זה את סיפורי האהבה שלי. הם שייכים לי ורק לי ולא לאף אחד אחר".

משך זמן רב פיללתי שלבית משפחתי, שהילדות שהעברתי בו נראית עתה מהירה ובה בעת בטלנית, הייתה גינה כמו זו שהקיפה את ביתה של דיראס אחרי שעברה להתגורר בכפר נופל־לה־שאטו (Château-le-Neauphle).

Marguerite_Duras_1993.jpg

[1]

מרגריט דיראס [2]

הזמן חולף, אנחנו חיים ומתים ודיראס עדיין בביתה, יושבת ליד השולחן, מרכיבה משקפיים שחורים עבים ועונדת צמידי כסף לידה. היא מביטה בכחול הנעלם מבעד לחלון כמו קרום הצהריים וכל מה שנשמע מן המרחק הוא קול מכונת הכתיבה, המתקתקת ונאנחת, גונחת ומאזינה, עוצרת ונחפזת.

"איך תוכלי לתאר את יחסייך עם גברים?" שאלה אותה ליאופולדינה, עיתונאית איטלקייה שהגיעה בהזדמנות אחרת לערוך איתה ראיון בבית באחד מפרברי פריז. "אנחנו צריכות לאהוב אותם מאוד כדי להצליח לשאת את הצורך האינסופי שלהם להתפרץ, לדבר על כל מה שקורה להם ושמתרחש סביבם ולנתח אותו".

דיראס אהבה גברים כשם שאהבה לטייל. היא הלכה בעקבותיהם ממקום למקום, בעיניים פקוחות, שומעת ומתעדת כל דבר, וידה עסוקה כל הזמן בכתיבה. לא הכרתי מימיי מישהי שאוהבת לכתוב כמו דיראס – על הפראיות והבהמיות שלה ועל המחוזות המשובשים שהיא נכנסת אליהם בסערה ומבלי להניד עפעף. אולי זו הייתה הסיבה שהובילה אותה להתאהב בערוב ימיה בגבר הומו צעיר, שהייתה מבוגרת ממנו ביותר מ־28 שנים. משך חמש שנים כתב יאן אנדראה (Andréa Yann)

מכתבים ארוכים למרגריט, היפהפייה המחוספסת, לאחר שקרא את כל ספריה ואסף אותם בספרייתו. ומדוע לא בעצם? ייתכן שהוא לקח אותה איתו לטיולים שלו בקובה ובארגנטינה, שבהם פגש גברים אחרים, התנשק איתם, שכב איתם וקרא להם קטעים ארוכים מספריה של דיראס, האישה היחידה בחייו.

לפתע פרץ יאן לחייה של דיראס, ככל הנראה כמו זר ורדים, כוסית ויסקי או בקבוק יין, והיה די בחמש שנים של כתיבת מכתבים ארוכים לאישה רחוקה, המתגוררת בבית ענק ומתעניינת רק בכתיבה, כדי שיאן יהפוך למאהב הקטן, ההומו, העדין והרך שלה. מיאן לֶמֶה (Lemée), שם משפחתו המקורי, הוא הפך ליאן אנדראה, שם שהעניקה לו דיראס השתלטנית, האישה המבוגרת והמנוסה יותר, שחשבה שיהיה ראוי יותר להעניק לו את שם נעוריה של אימו במקום את שם המשפחה המקורי של אביו. מיאן לֶמֶה הוא הפך ליאן אנדראה ולאחר מכן ליאן אנדראה שטיינר (Steiner), כשמו של הספר שהיא כתבה עליו מאוחר יותר. האהבה הזו, שזלגה ממאפרות ומאגרטלים, והחיבה למקומות לחים, לא הייתה יכולה להיות מושלמת יותר.

"כל הגברים הם הומואים", אומרת דיראס, "המוגבלים לחיים עד גבול התשוקה. מוכנים להבין רק את אלה שנראים כמותם. השותף האמיתי היחיד לחייו של גבר יכול להיות רק גבר אחר. בעולם הזה, האישה מסתתרת במקום מרוחק והגבר בוחר לבקר בו ולפקוד אותו רק מעת לעת."

[3] duras2.jpg

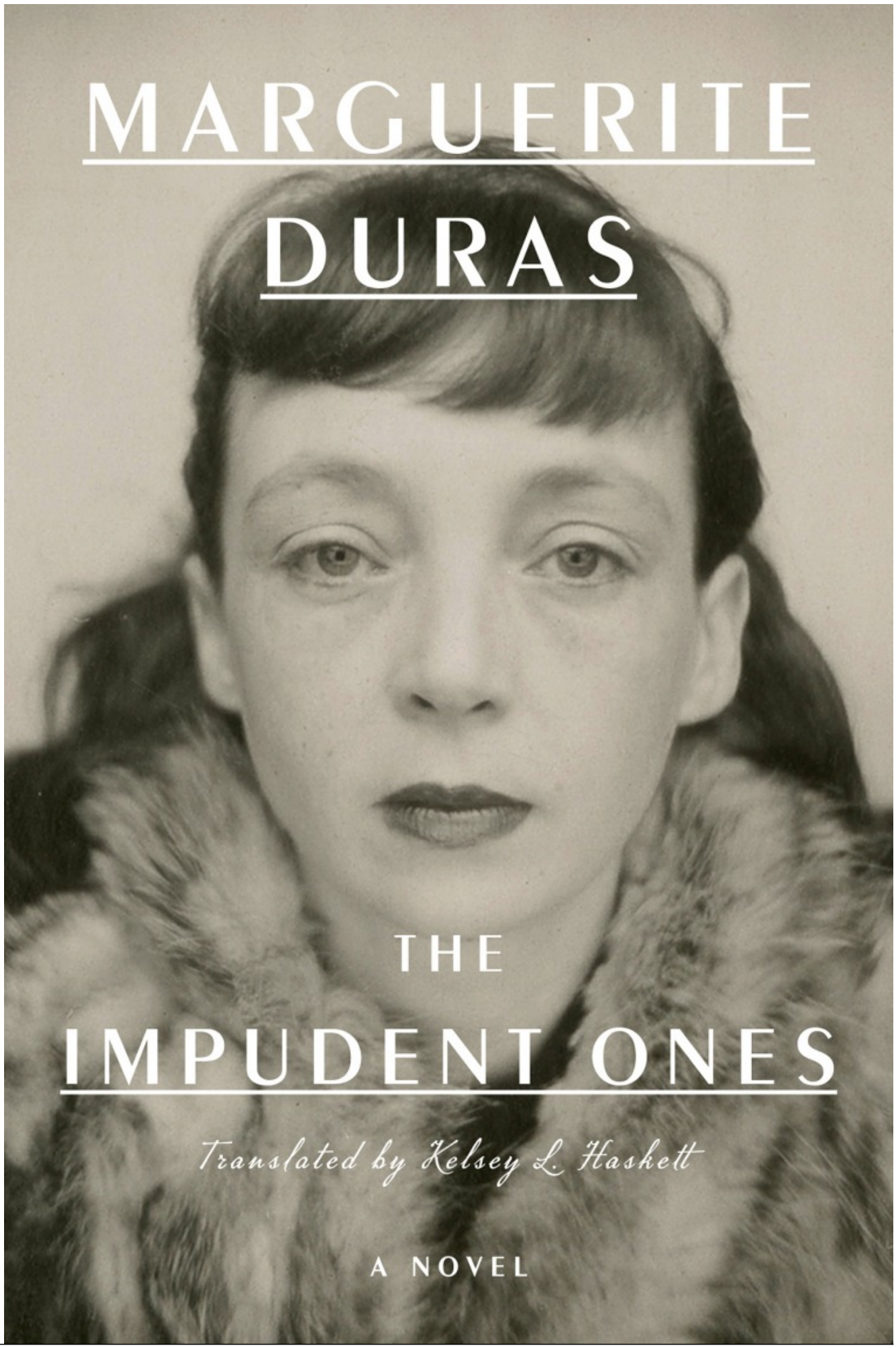
MARGUERITE
DURAS
THE
IMPUDENT ONES
Translated by Kelsey L. Haskett
A NOVEL

Cover of Marguerite Duras's book The Impudent Ones: A Novel, The New Press, 2021[4]

כריסטיאן בובן (Bobin) כותב: "אנחנו יכולים להעניק שפע של דברים לאדם שאנחנו אוהבים. מילים, נחמה או הנאה כלשהי. אתה הענקת לי את הדבר המעשיר מכל – את האובדן. לא יכולתי להתגבר עליך כשחשתי תחושה של אובדן בכל פעם שראיתי אותך. ביתי הנפשי ומשכן ליבי היו מוגפים באותה מידה. ריסקת את כל הפתחים ומאז לא יכלו האוויר הקפוא או הלוהט וכל האורות להשתחרר ממה שהתייצב מולם."

בסרט שביימה דיראס שנקרא "אגאתה והקריאות האינסופיות" (Agatha et les lectures illimitées) מחליטים שני אחים להיפגש בדירה מבודדת על שפת הים לפגישה מכרעת, לפני פרידתם הבלתי־נמנעת. באותו לילה, נפרדת אגאתה מאחיה ויחד איתו היא נפרדת מהאהבה שאינה יכולה להתקיים. כשהם מדברים, השניים כמעט ואינם שמים לב זה לזה. "הצל הזה שנופל על חיוכֵך, שהופך אותָך לנחשקת כל כך", "אני איטהר מדמות גופֵך שאבדה בין צלליו של הים", "אני עוזבת כדי להוסיף ולאהוב אותָך לעד באותו הכאב, המופלא כל כך, בגלל שאיני יכולה להחזיק אותָך". כל אלה הם משפטים שלא ניתן לשלבם בסרט כלאחר יד ואף לא בזיכרונה של התסריטאית/הבמאית עצמה. הקריאות האינסופיות של אגאתה הן מונולוגים שקטים שהאהבה לא יכולה לעבור באמצעותם אל התחום המוחשי, קרי ל־acte האמיתי והממשי. זוהי אהבה שלא ניתן לחוש בה מבחוץ ולא ניתן לראותה ממרחק. היא קיימת ורובצת כמו חיה רטובה במקום כלשהו, מבוטאת ומוחשית, אך חייה של אגאתה יכולים להפוך מוחשיים רק סביב אותו אובדן, בדיוק כמו דמותה של לול ו. שטיין בנובלה אחרת שכתבה.

האהבה נמצאת בכל מקום, רודפת אותנו בדיוק כמו רוח הרפאים של המלט. היא מחכה לשעת הכושר להסתערות, אורבת בפינות ומתבוננת. בגנים הציבוריים, האוהבים יושבים יחד על הספסלים ומחזיקים ידיים, בסרטים הם מתנשקים, ברחוב הם צוחקים זה על זה, בבתי קפה הם מביטים זה בזה, מחייכים, שולחים נשיקות מהבילות באוויר. הסופרת חוספינה ויסנס (Josefina Vicens) כתבה: "כך כל רב זמן משך שאהבנו האדם של בגופו רק, נראים לעין וההזדקנות לצידו של אותו אדם הופכת לדרך נוספת שלא להזדקן באמת."

אני פותח את רשימת אנשי הקשר בטלפון שלי. הרבה בחורים ששכבתי איתם ושנישקתי בלילות מלאי רוך. האטימולוגיה מלמדת שמקורה של המילה "תשוקה" בשפות צרפתית ואנגלית, Désire, הוא מן המילה Desiderare בלטינית, שהתפתחה לאורך מאות שנים שבמהלכן אנשים נעצו את מבטיהם בירח והוקסמו מאורו, ומשמעותה המקורית היא "צָמָא לאור". לפחות בשפות זרות, לחשוק במישהו פירושו להיות צמא לאור הקורן ממנו. בואו נדמיין יחד את הסצנה הבאה: אחמד אוהב את חברו, סאמר, כשם שסמר אוהבת את חברתה סועאד וכשם שאסעד אוהב את חברתו דימא. אלה הם שלושה סיפורים מתקבלים על הדעת שבהם האהבה מקבלת תפניות שונות משום שהחוויה היסודית תמיד טהורה, גם אם הרחק מאור היום ממששות אותה ידיים שונות בתוך עולם שהוא שברירי ופגום כל כך, ולכן האינטימיות בסיפורי האהבה הללו לעולם לא תאבד. אני מתקשה להבין מדוע אנשים שונאים כל כך את הסיפורים הללו, שהרי בעולם כמו שלנו, הכי הרבה שאנשים יכולים לשאוף לעשות הוא לאהוב ולהיות נאהבים.

אני נוטה לפקפק תמיד בחוויות האינטימיות הפרטיות שלי. אני לא יודע באיזה עולם רגשי מתעתע ומוליך שולל אני חי. הכל נראה בו מזויף, ממש כשם שמרסל פרוסט שינה את שמות האהובים ברומנים שלו כדי שלא יהיה בהם סיפור אהבה בין שני גברים. כך הפך אלבר לאלברטין והאפשרי שוב הפך לבלתי אפשרי.

לאילו מים עכורים של רוך מתקתק אנחנו הולכים? בסופו של דבר נגלה את התשובה בלי ספק. "אני אנסה להתקשר אליך מחר," כותבת דיראס ליאן שלה, ולפתע הופך העולם יפה מעט יותר ומצער מעט פחות. נדמה שזה בדיוק הרגע שבו צעק פאוסט של גתה "עצור, רגע, אתה נפלא!"

בני האדם אוהבים למשך זמן רב. הם אוהבים עד שעיניהם מאדימות ועד שדם ניגר מידיהם הלבנות. אולם האהבה עצמה אינה מאריכה ימים. היא כושלת, מתפזרת לכל עבר ואובדת כליל בין הסמטאות. בסרט "דמעותיה המרות של פטרה פון קאנט" (Die bitteren Tränen der Petra von Kant) של הבמאי ריינר ורנר פאסבינדר (Fassbinder), עיניה של הגיבורה, פטרה, מאדימות בשל אהבה זו. קארין נכנסת בפתאומיות לחייה הנעולים והמסוגרים ובסצנה מינימליסטית מביטות שתי הנשים זו בעיניה של זו ודי במפגש זה כדי להבטיח שנפשותיהן תהיינה משׂורגות זו בזו לעד.

"העולם השתנה, המנהגים השתנו וכך גם הערכים, אך הפחד מפני האהבה, הפחד שמא לא נהיה נאהבים והרצון להציל את האחר הם דברים קבועים בחיי בני האדם," כתב פאסבינדר בהקדמה לסרטו.

ייתכן שהעולם באמת השתנה. מגפת הקורונה יצרה מרחקים חדשים, בנתה חדרים בין אנשים, הפרידה הורים מילדיהם, אחים מחבריהם בעיר כלשהי, ובין אוהבים ואהוביהם. יחד עם זאת, העניקה המגפה חשיבות חדשה למרפסות, שעד אז היו אתרים אקזוטיים שהפרידו בין המרחב המוכר והידידותי (הבית) לבין המקום הזר והמנוכר (הרחוב, הבניין השכן, העיר המרוחקת). מן המרפסות שמענו אנשים שרים זה לזה ומן המרפסות נולדו גם סיפורי אהבה, שדמו קצת לשדות מוקשים.

"אני כאן," אומר האהוב לאהובו, "אני רואה אותך, שומע אותך ודואג לך אך היום לא נוכל לגעת זה בזה. מכאן, מהמרחק הזה, אני אוהב אותך, אני אוודא שאתה בסדר ואשמור עליך. אולי זה מה שיגביר בינינו את האינטימיות."

בצל הקורונה, אני זוכר שביליתי לילה עם בחור שהגיע לדירתי עם מסכה וכובע ויכולתי לראות רק את עיניו ואת משקפיו. קרנה מעיניו די תשוקה כדי שאהיה איתו. לפחות יכולנו לגעת זה בזה, גם אם רק בתנועות ידיים, וצחקנו על האווילות של הקיום, על המחלות, על החיים ועל העולם, שברגע כלשהו השתנה כמו תפוז שנופל על האדמה בשעת שקיעה גשומה.

אם אבקש לתרגם את המילה הצרפתית abri'l, משמעותה תהיה "מקלט". אם אבקש להשתמש במילה זו כדי ליצור משפט אינטימי, אוכל לומר amour mon de abri'l à suis'j ואם לתרגם זאת באופן מילולי – "אני מוצא מקלט אצל האדם שאני אוהב/אצל אהוביי". מקורה של המילה Abri גם הוא בשפה הלטינית, מהמילה apricari, שמשמעותה הראשונית היא חשיפה של אדם לשמש או התחממות בחומה. אם נפתח את המשמעות הזאת, אז אוכל לומר שכשאני משתמש במילה הזאת במשפט כלשהו – גם אם היא איבדה את משמעותה המקורית בעקבות ההתפתחויות הגדולות שחלו משך הזמן בשפה ובתחומים אחרים – אני בעצם אומר, בצורה פיוטית שאף לא אחד מדוברי השפות הללו לא התכוון אליה, שאני מתחמם בחומו של האדם שבחיקו אני מוצא מקלט כפי שאני מתחמם במקום שבו אני מוצא מקלט.

השפה תמיד הייתה אינטימית כשטיפלה בנושאים דומים לאלה.

[5] duras 1.jpg

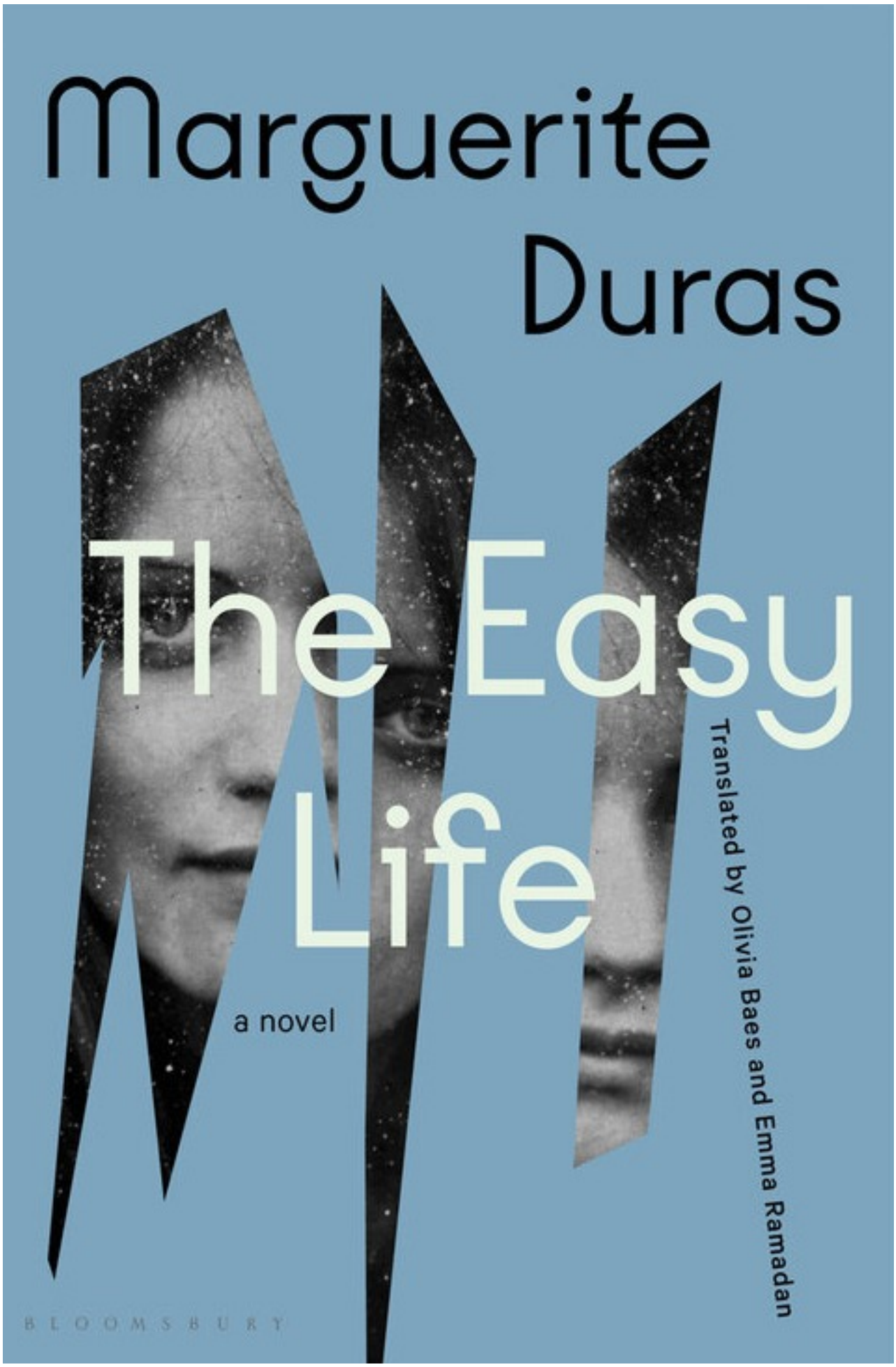
Marguerite
Duras
The Easy
Life
a novel
Translated by Olivia Baes and Emma Ramadan
BLOOMSBURY

Cover of Marguerite Duras's book The Easy Life[6]

באהבה, כמו בשנאה, השפה היא המוטיבציה שלנו. אנחנו כותבים מכתבים ארוכים כשאנחנו מאוהבים אבל גם כשאנחנו סובלים בגלל אהובינו וכשאנחנו מרימים "כוסית אחרונה" כמו אנה אחמטובה.

בסרט של אינגמר ברגמן שנקרא*אחרי החזרה* (*After the rehearsal*), אומר הגיבור, המחזאי הנריק ווגלר, בסצנה שולית כלשהי: "הטמפרטורה של האהבה יכולה להימדד רק לפי החום של זו שקדמה לה." היד דביקה ומלאה מים וכך, סביר להניח שהיא תיעלם מכיסי מעיליהם של אנשים אחרים ומעל גבם משום שאהבה לאדם כלשהו היא גם טיול על אופניים.

[7] Efter_Repetitionen.jpg

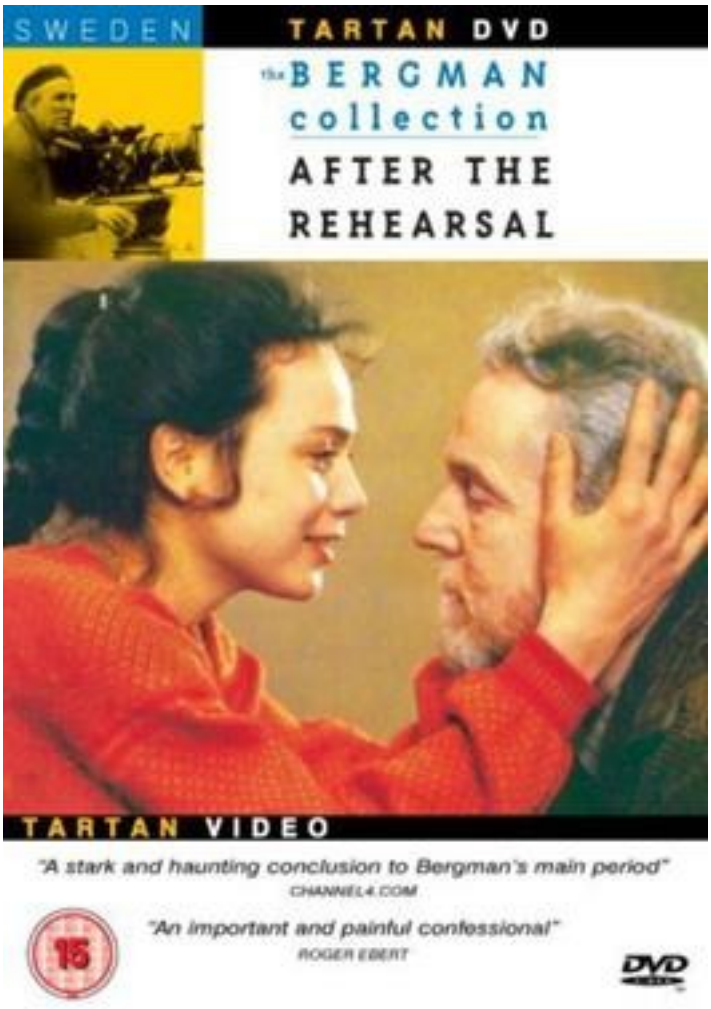

[8]

אולי נצטרך ללמוד מחדש איך לאהוב בעולם שיש בו כיום צורות חיים שונות, גם אם רבות מהן טבועות עמוק בתוך המארג ההיסטורי ובתוך הזיכרון האנתרופולוגי של האנושות. אנחנו בונים היום עולמות רבים בנסיבות משתנות, מתדפקים גם על דלתות חדשות שמובילות אותנו לעיסוק בשאלות של זהות ושל אינטימיות ובתהיה מה זה אומר לאהוב בזמן שכזה. הדלק שלנו עוד לא אזל, אורות החג עדיין נראים במלוא עוצמתם, גם אם זוהרם מתעמעם מעת לעת ואנחנו חיים, חולמים ובוחנים את היחסים שלנו. קבלה של יחסים בין שני גברים או בין שתי נשים לא צריכה להיות היום שאלה אקדמית. מעל

הכל מדובר בשאלה של אינטימיות. בעבר, האדם הקדמון, שכננו הראשון, על כל שמותיו והגדרותיו, צייר ציורים על קירות מערות במטרה להבין את הסביבה שבה הוא חי וכדי לבטא דבר מה בדרך כזו או אחרת ופילס את דרכו בין היערות והצללים. כיום, אנחנו מציגים את הציורים שלנו בכל פינה – על המקרר במטבח הזערורי שלנו, בחדר השינה שלנו, בסלון אך גם במוזיאונים, שאותם אני מעדיף להזכיר רק בתחתית הרשימה. העולם משתנה גם כי הזמן חולף וגם כי אנחנו מקדימים את ההיסטוריה ונמצאים לפניו.

אנחנו יוצרים את הסיפור שלנו ומעוותים אותו, בדיוק כשם שאנחנו אוהבים מישהו, בכל מדינה שלא תהיה, כי אנחנו מבקשים ליצור את הסיפור שלנו, לפתח אותו וגם לחיות את התענוג שהוא החיים.

תמיד נזכור את המקלט הבטוח של האהבה הראשונה שחווינו, שבה הכל החל במבט קליל, בליטוף עדין, בנגיעה רכה, כמו ורד שנתחב במעבה עמודיו של ספר קסום. בואו נאמין כי ורדים שנשתלו בתשומת לב רבה לא ינבלו על מיטותיהם של אחרים ובחצרות בתיהם. בואו נאמין שסיפורים יפים יוסיפו לחיות גם אם הספר יושחת ודפיו יאבדו.

Source URL: https://www.tohumagazine.com/he/article/%D7%A2%D7%9C-%D7%98%D7%99%D7%95%D7%9C-%D7%A9%D7%90%D7%A0%D7%97%D7%A0%D7%95-%D7%A2%D7%95%D7%A9%D7%99%D7%9D-%D7%91%D7%9B%D7%9C-%D7%99%D7%95%D7%9D-%D7%94%D7%90%D7%94%D7%91%D7%94

Links
[1] https://tohumagazine.com/sites/default/files/Marguerite_Duras_1993.jpg
[2] https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/89/Marguerite_Duras_1993.jpg
[3] https://www.tohumagazine.com/he/file/duras2jpg
[4] https://tohumagazine.com/sites/default/files/duras2.jpg
[5] https://www.tohumagazine.com/he/file/duras-1jpg
[6] https://tohumagazine.com/sites/default/files/duras%201.jpg
[7] https://www.tohumagazine.com/he/file/efterrepetitionenjpg
[8] https://tohumagazine.com/sites/default/files/Efter_Repetitionen.jpg